

Musikk og språkutvikling

Hvordan kan personalet i barnehagen anvende musikk i arbeid med barns språkutvikling?

Av:

Heidi Høyem Trotland

Kandidatnummer: 7007.

Fordypning:

Musikk, drama og kunst og håndverk

Emnekode: BKBAC3900

Trondheim, Mai 2018

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	2
1.1 Bakgrunn for valg av tema	2
1.2 Problemstilling	2
1.3 Oppgavestruktur	3
2.0 Teori	3
2.1 Tidlig samspill og utvikling.....	4
2.2 Prosodiske og segmentelle trekk i språket.....	5
2.3 Hva er musikk?.....	7
2.4 Musikk og barnekultur	7
2.5 Musikk og hjernen	8
2.6 Musikk og bevegelse	9
2.7 Pedagogens rolle.....	9
2.8 Utvikling av personalets kompetanse	10
2.9 Rammeplan.....	11
3.0 Metode	11
3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategi.....	12
3.2 Planlegging av datainnsamling og utvalg av informant	12
3.3 Beskrivelse av gjennomføring	13
3.4 Analysearbeid	14
3.5 Metodekritikk	14
3.6 Etske retningslinjer.....	15
4.0 Drøfting av funn og teori	16
4.1 Drøfting av teori om tidlig utvikling	16
4.2 Intervju	17
4.2.1 Bruk av musikk i hverdagsaktiviteter	20
4.2.2 Dokumentasjon	22
4.2.3 Musikk og hjerneforskning	23
4.2.4 Musikk og bevegelse.....	23
Oppsummering og avslutning	24
Litteraturliste	26
Vedlegg	28

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Musikk er en stor del av hverdagen for mange. Musikk kan brukes til mange forskjellige anledninger alt fra sorg til glede. Som Jederlund skriver i ”Musikk og språk” så har musikken vært med oss mennesker hele veien, til alle tider og i alle kulturer (Jederlund, s. 9, 2003). Da jeg skulle finne et tema for bacheloroppgaven min, kom jeg over hvordan man kan bruke musikken til å utvikle språk. Jeg synes det var svært spennende og ønsket å finne ut mer om temaet. Det finnes mye forskning på dette området og det er mange eksempler på at musikk faktisk kan hjelpe barns språklige utvikling.

Jeg har en niese på to år som jeg har sunget til helt siden hun ble født. Jeg har alltid likt musikk og følte et behov for å videreføre det til henne. Etterhvert la jeg merke til hvor godt ordforrådet hennes ble. Nå som hun er to år snakker hun veldig bra og hun synger mange sanger. Når jeg begynte å lese om temaet musikk og språk, tenkte jeg på hvor mye faktisk musikken har betydd for språket til niesen min. Det kan selvfølgelig også være mange andre grunner til at hun snakker så godt, men musikken har uten tvil vært en hjelpende hånd. I tillegg til morsmålet, har vi forsøkt å lære henne engelsk. Der har vi brukt sangen som hjelpemiddel og hun synger ”Twinkle Twinkle Little Star” uten problem. Når jeg har sett virkningen musikk har hatt på niesen min har jeg et ønske om å finne ut enda mer om temaet. Hvorfor fungerer musikken som verktøy for språkutvikling? Og hvordan kan man bruke dette aktivt i barnehagen?

1.2 Problemstilling

Rammeplan har et egen fagområdet som omhandler kunst, kultur og kreativitet (KD, s. 32, 2017). Etter min erfaring fra praksis er det likevel ikke mye bruk av musikk i barnehagen, i alle fall ikke som en del av arbeidet med barns språkutvikling. I bacheloroppgaven min ønsker jeg å belyse hvordan barnehagen kan jobbe med musikken for å fremme barns språk. Problemstillingen min endte derfor slik:

Hvordan kan personalet i barnehagen anvende musikk i arbeidet med barns språkutvikling?

Jeg har jobbet litt med problemstillingen min og den har blitt endret i løpet av prosessen. Da jeg skrev informasjons- og samtykkeskjema fokuserte problemstillingen min seg på små barns språkutvikling. Etter jeg gjennomførte intervjuet oppdaget jeg at informanten min snakket om alle barn i barnehagen. Jeg leste også i ulike teorier at det meste handlet om den generelle språkutviklingen til alle barna i barnehagen. Barn er som regel på forskjellige stadier når det kommer til språkutvikling. Noen kommer kanskje til Norge i sen alder og må begynne å lære et språk på nytt. Derfor valgte jeg å endre problemstillingen til å handle om alle barns språkutvikling og ikke bare de yngste barna.

1.3 Oppgavestruktur

I kapittel 1, som du nå har lest, presenterer jeg valg av tema og problemstillingen. I kapittel 2 kommer teoridelen. Der gjør jeg rede for barns generelle språkutvikling og det tidlige samspillet. For å få en helhet i oppgaven har jeg valgt å anvende teori om hvordan musikk påvirker hjernen og hvorfor musikk kan være med på å utvikle barns språk. Kapittel 3 er metodekapittelet. Der tar jeg for meg hvilken metode jeg har valgt for oppgaven og hvorfor. Jeg skriver også litt om informanten jeg har valgt i oppgaven og hvordan gjennomføringen av datainnsamlingen foregikk. Mot slutten av kapittelet har jeg sett på metodekritikk og drøftet troverdigheten til metoden jeg har valgt. Som en siste del har jeg tatt for meg de etiske retningslinjene for oppgaven. I kapittel 4 kommer drøftingsdelen. Der drøfter jeg problemstillingen min i lys av teori, informantens informasjon og egne tanker rundt temaet. Oppgavens oppsummering og avslutning kommer det i det siste kapittelet.

2.0 Teori

I min teoridel velger jeg å anvende teori om språk og musikk, der jeg fokuserer på forskningen om hvordan musikk er en fordel for barns språkutvikling, og på hvilken måte man kan benytte seg av det i det praktiske arbeidet i barnehagen. Jeg beskriver hvordan barn tilegner seg språk på det prosodiske og segmentelle nivå og hvordan hjernehalvdelene som styrer disse nivåene arbeider sammen for å danne et språk. Jeg anvender også teori om hva musikk er og hvordan det fungerer i hjernen. I tillegg har jeg presentert teori om musikk og barnekultur og jeg ser på hvordan populærmusikken har kommet mer inn i barnehagen.

I barnehagen er det pedagogen som blant annet har et ansvar for hvor mye musikken blir brukt, derfor har jeg skrevet teori om pedagogens rolle. Personalets kompetanse er også viktig for barns utvikling, så jeg velger å anvende teori om hvordan utvikle personalets kompetanse. Til slutt tar jeg for meg rammeplanen og hva den sier om hvordan man skal jobbe med språk og musikk, og hvor viktig det er å dokumentere det pedagogiske arbeidet i barnehagen.

2.1 Tidlig samspill og utvikling

Språk er selve nøkkelen til god kommunikasjon. Både talespråk og kroppsspråk er en viktig del av oss mennesker. Helt fra barnet ligger i mors mage, tar det imot signaler både innenfra og utenfra og det er der den tidligste kommunikasjonen starter. Når barnet blir født er samspillet mellom barn og foreldre like viktig for barnets utvikling som det å få næring fra brystet. Når foreldrene snakker til barnet kommuniserer barnet tilbake med øyekontakt, smil eller bevegelser som er tilpasset stemmens tone og rytme. (Jederlund, s. 38-39, 2003).

Forskeren Colwyn Trevarthen har sett på det tidlige samspillet mellom det nyfødte barnet og moren. Han kaller kommunikasjonen mellom moren og barnet for *motherese*. De forsterker kommunikasjonen ved å herme hverandre. I magen lærer barnet mors kommunikasjonsmønstre. Når barnet blir født prøver det å anvende mors språk for å fange hennes interesse og ofte gråter barnet på samme måte som mor snakker (Wedin, s. 29, 2013).

Anne Høigård skriver i ”Barns språkutvikling” at foreldre og omsorgspersoner legger grunnlaget for en god språkutvikling. De voksne kommuniserer med spedbarnet gjennom forskjellige ansiktsuttrykk og stemmevariasjon. På den måten kan barnet oppfatte når kommunikasjonen er i gang og når den avsluttes. Barnet og omsorgspersonen kommer tidlig inn i en dialog der hvor barnet får erfaring med turveksling. Det vil si at man veksler mellom å lytte og snakke. Den ene tar over snakkingen når den andre slutter. Gjensidig oppmerksomhet og blikkontakt er avgjørende for turvekslingen. Barnet får gode dialogferdigheter med turvekslingsaktivitetene i det tidlige samspillet (Høigård, s. 22-23, 2013).

I 1-månedsalderen begynner ofte barn med det vi kaller *babbling*. De lager lyder med taleorganene sine og det blir omtalt som *vokalisering*. Det kan virke som om barnet leker og utforsker sin egen stemme. Når barnet for eksempel ligger for seg selv og skal sove, kan det

utforske egne lyder der de varierer i tonehøyde, stemmestyrke, tempo og lengde. Når barn babler og utforsker lyder, ønsker voksne ofte å vokalisere tilbake ved å gjenta barnets lyder og lage nye lyder. Den voksne kan si ord som ligner bablingen og dermed kan barnet få erfaring med språket. Hvis barnet for eksempel sier *baba* kan den voksne si *pappa* og sette mening til barnets babling (Høigård, s. 27, 2013).

Når barn nærmer seg 1-årsalderen kan det ha ytringer uten ord som vi voksne allikevel klarer å forstå ut i fra barnets tonefall og tempo. Barnet kan lett uttrykke at det ikke ønsker å kle på seg uten å bruke ord. Ord og setninger alene behøver ikke å ha en betydning eller en mening. Måten ordene sies på, og situasjonen rundt ytringen, er vesentlig for budskapet til avsenderen. Når vi snakker har vi blant annet rytme, dynamikk, artikulasjon, frasering og form i språket vårt som har betydning for hva vi ønsker å uttrykke. Dette kan sammenlignes med når vi musiserer, som vil si at man driver med musikk. I musikk har man også blant annet rytme, dynamikk og form når man for eksempel skal formidle en melodi. Man ser at det er en sammenheng mellom musikk og språk og dermed kan man bruke musikk som en del av barns språkutvikling i barnehagen (Aalberg & Semundseth, s. 97-98, 2008).

Høigård beskriver fire aktiviteter som fremmer barns språkutvikling, en av dem er å ha gode litterære samtaler. Det handler om at barna skal kunne snakke om de tekstene som blir lest for dem. Dermed er det viktig å lese for barna ofte og gjerne så tidlig som mulig. Gjennom å snakke om det man har lest får barna erfaring med å tolke innholdet i bøkene. I tillegg får de erfaring med å fortelle og gjenfortelle det de har lyttet til (Høigård, s. 234, 2013).

2.2 Prosodiske og segmentelle trekk i språket

I språkutviklingen er det to hovedlinjer; det prosodiske nivå og det segmentelle nivå. Det prosodiske nivå omhandler musikalske aspekter som intonasjon, rytme, betoning og fraselengder (Jederlund, s. 72, 2003). Morten Sæther forklarer intonasjon som en tilpasning av stemmen i varierte tonehøyder, betoning som fremheving av lyder og han skriver at fraselengder kan være perioder av språket med følelse for begynnelse og slutt (Sæther, s. 84-85, 2012). Det segmentelle nivå handler om forskjellige språklyder som vokaler og konsonanter og hvordan de settes sammen til ord. Det antydes i hjerneforskning at det prosodiske og segmentelle nivå styres av hver sin hjernehalvdel. Det prosodiske styres av den høyre hjernehalvdel, mens det segmentelle styres av den venstre hjernehalvdel. Forskning

påpeker at når hjernen behandler språk, deler den opp ytringene i korte enheter ut i fra de prosodiske trekkene, deretter bearbeider den det segmentelle. Barn lærer de prosodiske mønstrene i språket før de segmentelle. Artikulasjon av konsonanter og vokaler kan være vanskelig for små barn på grunn av tykk og klumpete tunge. Dermed er det enklere for små barn å uttrykke seg med for eksempel lyder i forskjellig tonehøyde (Jederlund, s. 73, 2003).

På grunn av at barn i tidlig alder lærer de prosodiske trekkene er det en fordel å drive med musikalske aktiviteter som inneholder frasering, betoning, rytme og intonasjon. Det kan være med på å utvikle barns språk. For å stimulere de grunnleggende forutsetningene for utvikling av språk, kan man lese rim og regler eller synge sanger med bevegelser til (Sæther, s. 85, 2012). Jederlund skriver at de prosodiske trekkene er på plass i barnerim lenge før alle segmentene er uttalt riktig, det vil si at barna kan rytmen i rim og regler, men kan ikke nødvendigvis å uttale alle ordene (Jederlund, s. 93, 2003). Et rim trenger ikke å ha et meningsbærende innhold, men rytmen kan være viktig for barna. Som for eksempel i dette rimet:

Akka bakka

Akka bakka, bunka rakka

Ella mella, sjong dong

Filli fong

Issa bissa topp.

Stopp!

Du-er-ute!

Ordene har ingen mening, men kan være gøy å uttale for barna når de rimer. Det prosodiske og det segmentelle i hjernen må fungere sammen når vi leser rim og regler. I den tidlige utviklingen av talespråk får det prosodiske en støttefunksjon. For å stimulere talespråket i barnehagen kan man arbeide mye med rim, regler og sang (Sæther, s. 84, 2012). Uten den prosodiske utviklingen kan man få problemer med å produsere lengre ytringer og sammenhengende tale. Derfor er rim og regler en viktig del av utviklingen og forståelsen av lange ytringer som en del av talespråket (Jederlund, s. 81, 2003).

2.3 Hva er musikk?

Musikk har eksistert like lenge som det har eksistert mennesker på jorden. Musikk blir brukt i alle sammenhenger, til alt fra fest, religiøse ritualer, sorg og glede, konsentrasjon og til avkobling. Med andre ord så har musikken en stor betydning for menneskers liv og vi klarer oss ikke uten. Musikkforskere og musikkteoretikere snakker ofte om tre musikalske grunnelementer som er bevegelse, lyd og rytme. Bevegelse handler om vibrasjoner og lydbølger, lyd handler om selve tonen og klangen, mens rytmen er musikken tempo og horisontale struktur. Man kan ikke beskrive musikk med disse tre grunnelementene som verken musikk eller musikkopplevelser. For å utdype begrepet kan man ha med et fjerde grunnelement som handler om personlig uttrykk og inntrykk. Det må være noen som lytter til lydene og opplever en mening, som blir påvirket av rytmen og som tolker musikken som en helhet (Jederlund, s.10-11, 2003).

Morten Sæther skriver at musikk kan fremkalle minner og at musikkopplevelser preger oss gjennom hele livet. Sangene vi lytter til kan minne oss om tidligere opplevelser fra for eksempel ferieturer, opplevelser med venner eller det kan minne om forskjellige epoker i livet. Musikalske erfaringer og opplevelser har betydning for hvordan vi oppfatter hva som er musikk. En musiker har trolig en annen oppfatning hva musikk er enn en som ikke er musiker og det kan være forskjellige oppfatninger kulturelt sett, i religion og på bakgrunn av opplevelser. Med andre ord kan det være vanskelig å definere musikk for oppfatningen kan være svært forskjellig for oss mennesker (Sæther, s. 11-13, 2012).

2.4 Musikk og barnekultur

Tradisjonelt i barnehager hører man ofte sanger som "Bjørnen sover", "Mikkel rev" og "Bæ, bæ lille lam" osv. Disse sangene har ingen kjente opphavspersoner, men de har blitt sunget og videreført som en sangtradisjon opp gjennom årene. I tillegg er det sanger fra Alf Prøysen, Vidar Sandbeck, Torbjørn Egner og Margrete Munthe. Melodiene til disse sangene kan være komponert av en kjent person og kan være basert på tradisjonelle melodier. Disse kategoriene faller inn under det som mange kaller tradisjonell barnemusikk. Det er kjente og kjære sanger som har blitt sunget av flere generasjoner gjennom tidene. I nyere tider har musikk for barn ofte flere elementer fra populærmusikken som i hovedsak er rettet mot ungdom. Ved siden av

den tradisjonelle barnemusikken har nå populærmusikken fått en stor plass i de fleste barnehager, trolig på grunn av påvirkning fra media. Tilgangen til slik musikk har blitt mer og mer tilgjengelig gjennom ulike musikkspillere som for eksempel Spotify og iTunes. Ofte blir det brukt i barnehagen til å lytte eller holde på med bevegelsesaktivitet. Gjennom tradisjonell barnemusikk får voksne og barn en felles møteplass og det kan bidra til å skape en kulturell identitet som er viktig for barns dannelsesprosess (Torgersen, s. 109-113, s. 2016).

2.5 Musikk og hjernen

Det har lenge vært kjent at venstre og høyre hjernehalvdel ikke er like, verken anatomisk eller funksjonelt. I venstre hjernehalvdel representeres språk og logisk tenkning, mens den høyre står for følelser og blant annet musikk opplevelser. Er man musiker bruker man begge hjernehalvdelen, men den høyre en i hovedsak vesentlig for musikalske opplevelser. Et klinisk eksempel på dette var en pasient som fikk hjerneblødning i venstre hjernehalvdel og mistet evnen til å snakke. Tapet av språk førte likevel ikke til tap av musikalske funksjoner. Pasienten var en tidligere komponist og etter ulykken klarte han ikke engang å skrive sitt eget navn, men han kunne skrive noter (Theilgaard, s. 180-181, 2007). Forskning viser at musikk kan brukes som et potensielt redskap for nevrologisk rehabilitering. Hvis en pasient som er i den tidlige fasen av cerebral parese lytter til musikk, kan det fremme ulike kognitive funksjoner som verbal kommunikasjon og fokusert oppmerksomhet (Mortensen, s. 10, 2009).

Wedin skriver at musikk kan være med på å utvikle hjernen. Forskning viser at når man synger eller spiller et instrument blir ni ulike deler av hjernen aktivert. Språk og musikk er medfødte intuitive og nevrologiske evner som er en del av nettverket i hjernen. Mye tyder på at det ikke er noen forskjell på aktiviteten i hjernen når man driver med musikk eller snakker. Det kan virke som om musikken er selve oppvarmingen til språket i hjernen. Hvis man ser på bilder av hjernen ser man at musikk aktiverer flere områder i hjernen enn noe annet. Det virker som om hjernen koker når man hører på musikk. Hvis man skanner hjernen til et nyfødt barn, kan man se at musikk og språk allerede er representert. Forskning påpeker at man sammenligner fonem i språket med klang i musikken på grunn av at hjernen bearbeider det på samme vis (Wedin, s. 25-27, 2013).

Nora Kulset skriver om en type hjerneforskning som går ut på å belyse ulike komponenter som har positiv innvirkning på musisering, altså å drive med musikk. Forskningen kalles

OPERA-hypotesen. Hypotesen kombinerer musikkdidaktiske faktorer med nevrologisk forskning. Kulset forklarer hypotesen slik:

Overlapping: Det er anatomisk overlapping i hjernens nettverk som behandler de akustiske kjennetegnene som brukes både i musikk og språk.

Presisjon: Musikk krever mer av disse delte nettverkene enn språk gjør når det kommer til presisjonsbehandling.

Emosjoner: Positive emosjoner skaper en god innlærings situasjon. Å synge sammen kan frambringe slike positive emosjoner.

Repetisjon: For å lære noe, må det repeteres. I sang ligger det naturlige repetisjoner både i selve teksten og i det at vi synger samme sang på mange måter.

Attention (Oppmerksomhet): For å kunne lære noen noe, må vi først og fremst fange og beholde oppmerksomheten. Musikk kan være en naturlig oppmerksomhetsfanger.

(Kulset, s. 50-51, 2017).

2.6 Musikk og bevegelse

Bevegelse kan også knyttes til musikken i barns språkutvikling. Barn helt nede i 1-årsalderen kan være med på å gjøre bevegelser til sang og musikk. Mange barn velger å bare gjøre bevegelsene til en sang istedenfor å synge sangen. Sang med bevegelser gir barna en større mulighet til å huske både tekst og melodi. For eksempel så kan mange få til bevegelsene til "Lille Petter edderkopp" før de lærer seg selve sangen. Noen barn kan synge en hel sang med kun bevegelser, da har de sangen og melodien i hodet og kan fint gjennomføre sangen uten å måtte bruke stemmen (Holgensen, s. 114, 2006). Sæther skriver om en svensk talepedagog som sier at det er en kobling mellom motorisk aktivitet og språkutvikling. Musikk og bevegelse er derfor en god kombinasjon som stimuleringsaktivitet for utvikling av barns språk (Sæther, 86, 2012).

2.7 Pedagogens rolle

Pedagogens deltakelse i barnas musikalske og språklige uttrykk er en viktig forutsetning for barnas utvikling (Holgensen, s. 104, 2006). Det er pedagogen som har ansvaret for å lede det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Holdningene til barnehagelæreren er meget avgjørende for musikkarbeidet. Holdninger kommer fra egne opplevelser og erfaringer som gjør at pedagogen kan ha både positive og negative erfaringer med musikk. Noen kan ha gode erfaringer med musikk og ønsker å formidle dette til barna, mens andre kan vegre seg for å ha musikkstunder på grunn av tidligere opplevelser (Angelo, s. 147, 2012). En rekke studier påpeker at det er minimalt med sang i barnehagen på grunn av at barnehageansatte har en lav mestringfølelse på musikkfeltet. Mange mener at man må kunne spille et instrument eller ha fin sangstemme for å være musikalsk (Kulset, s. 61, 2017). Det er derfor viktig å diskutere

med personalgruppen omkring musikk og tidligere erfaringer og opplevelser slik at musikkarbeidet i barnehagen kan bedres (Angelo, s.147, 2012).

Den voksne har også stor betydning for barnet når det for eksempel skal synges i samlingsstund. Barn har korte stemmebånd og strupehodet er langt oppe, noe som gjør at stemmen er i en høyere tone enn voksnes. Hvis man som voksen synger i sitt eget stemmeleie blir det for lavt for barna og det kan føre til at barna ikke synger eller at de synger i sitt eget toneleie. Ofte kan foreldre eller pedagoger tro at barna synger falskt og ikke har øre for musikk, som kan få store konsekvenser. Barn får med seg de voksnes reaksjoner og det skal ikke mye til før de mister lysten til å synge. Man skal være meget forsiktig med å bedømme barns musikalitet og musikalske uttrykk. Det å være musikalsk kan innebære mye og vi som voksne vet lite hvordan barnet opplever musikk. Barn kan ofte synge i ”telegramstil”, som vil si at de synger de ordene i en sang som de synes er viktigst. Det betyr ikke at de ikke kan finne melodien, det er bare en del av barns språklige og musikalske utvikling. Barn utvikler evnen til å koordinere stemmen og lyttefunksjonen på forskjellige tidspunkt i barndommen. Noen synger tidlig, mens andre synger sent, det betyr ikke at noen har større eller mindre grad av musikalitet (Marstal, s. 52-54, 2008).

2.8 Utvikling av personalets kompetanse

For å sikre god kvalitet på arbeidet i barnehagen er personalets kompetanse kanskje det viktigste bidraget. For at barnehagen skal oppnå målene som er satt er det viktig at personalet har den kompetansen som skal til. Det er lederen som har ansvaret for at personalet har eller får den kompetansen de trenger (Gotvassli, s. 126-127, 2015). Som leder er det også viktig å motivere personalet, slik at de ønsker å øke sin kompetanse. Motivasjon kan beskrives som drivkraften i et viljebestemt arbeid. Hvis personale er motiverte, vil de gi mere av seg selv og det kan føre til at de lærer mer (Gotvassli, s. 151, 2015).

For å utvikle personalets kompetanse er det viktig at alle samarbeider og jobber godt i et team. Først må man sette seg et felles mål for hele barnehagen som alle er enige i. Deretter må man jobbe med seg selv for å mestre egne oppgaver slik at man kan nå målet som er satt for organisasjonen (Gotvassli, s. 97-98, 2015). Refleksjon over arbeidet man gjør er også en viktig faktor når man skal utvikle personalet. Da ser man tilbake på handlinger man har gjort

og reflekterer over det sammen med andre. Da kan man lære av det man har gjort slik at man kan gjøre en bedre jobb neste gang (Gotvassli, s. 108, 2015).

2.9 Rammeplan

I rammeplan under Kunst, kultur og kreativitet står det at barn skal få utvikle sin kreativitet gjennom ulike kunstneriske og kulturelle uttrykk. ”Fagområdet omhandler uttrykksformer som billedkunst og håndverkskunst, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design” (KD, s. 32, 2017). Personalet har et ansvar å gi barna kunstneriske opplevelser som de kan ha nytte av. I tillegg er det viktig at de får bearbeide sine uttrykk ved å selv være kreativ. Personalet må kunne lytte til barna, støtte de og motivere de til å uttrykke seg estetisk (KD, s. 33, 2017).

Under fagområdet Kommunikasjon, språk og tekst står det at barna blant annet skal få utvikle sin språkforståelse og språkkompetanse. Barna skal få bli kjent med forskjellige språk, språkformer og dialekter i barnehagen. Rim, regler, sanger, litteratur og ulike tekster skal være en del av språkutviklingen i barnehagen. Personalet skal støtte barnas ulike kulturelle uttrykk og fremme mangfold i språk, verbal og ikke verbal kommunikasjon (KD, s. 30, 2017).

I Rammeplan står det et eget avsnitt om dokumentasjon. Det kan være viktig for barnehagen å dokumentere det arbeidet man gjør i barnehagen. Da får man som personal muligheten til å reflektere over det man har gjort og utvikle det pedagogiske arbeidet. I tillegg kan foreldrene ha nytte av å se hvordan den pedagogiske virksomheten i barnehagen fungerer og hva barna holder på med (KD, s. 26, 2017).

3.0 Metode

I metodekapittelet gjør jeg rede for hvilken metode jeg har valgt og begrunner hvorfor. Jeg tar også for meg hvordan jeg valgte min informant og hvordan intervjuprosessen var. Videre skriver jeg om analysearbeidet, metodekritikk og til slutt de etiske retningslinjene. Jeg har valgt å ha fiktivt navn på min informant og kaller henne Randi.

3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategi

Jeg velger å anvende kvalitativ metode i min bacheloroppgave. Noen av innsamlingsmetodene til kvalitativ forskning er blant annet intervju, observasjon, prosjekter, bilder eller samtaler (Bergsland & Jæger, s. 66, 2016). Jeg har valgt å fokusere på intervju og har funnet en informant til oppgaven. Grunnen til at jeg velger intervju er fordi jeg får en nærhet til forskningsfeltet med å være tilstede med primærkilden. Ved intervju får man mulighet til å se informantens kroppsspråk og ansiktsuttrykk når den avgir et svar i motsetning til hvis man for eksempel sender ut en spørreundersøkelse. I tillegg kan man stille oppfølgingsspørsmål for å få vite mer om temaet. På en annen side får man kun vite hva den ene personen tenker i forhold til et spørreskjema der man får informasjon fra flere personer og man får trolig et større innblikk i hvordan ulike barnehager jobber med musikk og språkutvikling. Jeg har valgt å fordype meg i en barnehage som jobber med språk og musikk og tar utgangspunkt i svarene jeg får fra min informant.

Informanten jobber i en barnehage der de aktivt jobber med musikk i språkutviklingen. Min problemstilling handler om hvordan personalet i barnehagen arbeider med musikk og språkutvikling. Det er nærliggende å tro at man får gode svar på problemstillingen ved å intervjuer en barnehage som aktivt anvender musikk i barns språkutvikling. For å være aktivt tilstede i intervjuet og samtidig få med alt som blir sagt, valgte jeg å bruke lydopptaker til intervjuet som jeg lånte på biblioteket. Bergsland & Jæger skriver at det kan være en fordel å bruke lydopptaker i intervjuet for da blir analysearbeidet lettere og man kan fokusere på samtalepartneren (Bergsland & Jæger, s. 70, 2016).

3.2 Planlegging av datainnsamling og utvalg av informant

I Trondheim kommune er det noen barnehager som driver med et prosjekt kalt ”Mer musikk, bedre språk”. Jeg ønsket å bruke en av de ansatte i de barnehagene som informant til min bachelor slik at jeg kunne finne ut av hvordan de jobbet med musikk og språk. Jeg prøvde å kontakte en av barnehagene via mail og telefon, men fikk ingen svar. De var trolig opptatte nå som det nærmet seg påske. Etter to uker fikk jeg tak i en av faglederne på en av barnehagene. Hun var villig til å være min informant og vi fikk satt et møte fredagen før påske. Faglederen for barnehagen, Randi, har hatt en viktig rolle i prosjektet, og var for meg en veldig god informant for min bachelor. For at Randi skulle forberede seg til intervjuet, sendte jeg henne

et informasjons- og samtykkeskjema som blant annet inneholdt en intervjuguide. En intervjuguide inneholder tema og ulike emner som blir tatt opp. Guiden kan være en skisse over temaet som skal snakkes om eller det kan være en detaljert liste over spørsmålene som blir stilt (Bergsland & Jæger, s. 71, 2016). Jeg valgte å skrive ned de spørsmålene jeg skulle stille informanten slik at hun kunne forberede seg. Spørsmålene måtte først sendes inn til veiledning for å bli godkjent og deretter kunne jeg sende dem ut til informanten. I tillegg til spørsmålene hadde jeg tenkt ut noen underspørsmål i tilfelle informanten ikke gav utfyllende svar.

3.3 Beskrivelse av gjennomføring

Jeg hadde avtalt et møte med min informant som skulle foregå i barnehagen. Jeg satte av hele dagen slik at jeg ikke skulle bli forstyrret av tanken på å rekke noe. Dalen skriver i "Intervju som forskningsmetode" at man alltid bør beregne god tid når man skal ha et intervju.

Informantene har satt av tid til deg som forsker og det skal man respektere (Dalen, s. 35, 2013). Jeg møtte informanten ved barnehagen, og hun viste meg til en rom der vi skulle ha intervjuet. Det var et lyst møterom med et stort bord med noen stoler rundt. Vi satte oss ned på hver side av bordet. Det har mye å si hvordan rommet er for å få en god samtale. Det bør være et lyst rom med gode stoler og stolens plassering i forhold til hverandre har betydning (Carson & Birkeland, s. 69, 2017). Informanten hadde med seg endel papirer og det virket som om hun var godt forberedt. Jeg hadde med en lydopptaker, en notatbok og informasjons- og samtykkeskjema. Informanten skrev under på skjemaet før vi begynte intervjuet.

Jeg satte på lydopptakeren og stilte det første spørsmålet; "Hvordan jobber dere for å fremme barns språkutvikling?". Informanten så ned på noen notater hun hadde og begynte å svare på spørsmålet. Jeg forsøkte å være en lyttende og anerkjennende tilhører. Det er viktig å lytte og vise genuin interesse for hva informanten har å si. Det kan gjøres ved å ha blikkontakt, ikke-verbal kommunikasjon og også noen verbale kommentarer til det som blir sagt (Dalen, s. 33, 2013). Informanten hadde forberedt seg godt på spørsmålene og snakket lenge om det første spørsmålet. Etterhvert i samtalen kom hun innpå de andre spørsmålene uten at jeg hadde stilt dem. Hun fortalte om prosjektet "Mer musikk, bedre språk", hun fortalte hvordan de jobbet med å utvikle kompetansen til personalet og hun sa noe om hvordan de bruker musikken i samlingene. Det viser at hun hadde lest spørsmålene på forhånd og notert ned gode svar på alle spørsmålene. Jeg fikk svaret på alt jeg lurte på, ved kun å stille et spørsmål.

Da intervjuet var ferdig viste hun meg rundt i barnehagen på de ulike avdelingene. Inne på avdelingene hadde de hengt opp flere forskjellige sanger på veggene som var i barns høyde. Barna kunne når som helst ta ned en sang å synge den eller de kunne bruke sangene i samlingsstund. I tillegg fikk jeg se musikkpermer som de hadde på hver avdeling. De hadde samlet sanger fra flere barnehager å satt dem sammen i en stor perm. Den var til hjelp når de skulle velge sanger i musikkksamlinger.

3.4 Analysearbeid

Da jeg kom tilbake fra intervjuet skulle jeg høre på opptaket. Jeg hadde ikke brukt en slik lydopptaker før og fikk problemer med å finne igjen lydfilen. Jeg var redd den hadde forsvunnet og at jeg måtte skrive ned det jeg husket fra intervjuet. Etter en stund fikk jeg overført lydfilen til en pc og da kunne jeg høre på den. Den vanligste måten å arbeide med et datamateriale på er å skrive det ned og jobbe med det som tekst (Bergsland & Jæger, s. 81, 2016). Jeg transkriberte lydfilen og gjorde den om til tekst for å få en god oversikt over materialet. Jeg valgte å skrive ordene rett av slik de ble sagt på dialekt. På den måten fikk jeg en helt korrekt transkripsjon. I løpet av samtalen sa jeg mye ”ja” og ”mhm” for å bekrefte og anerkjenne det informanten sa. Det er irrelevante ord som ikke trenger å være med og derfor valgte jeg å ikke skrive de ned. Etter å ha transkribert hele lydfilen, begynte jeg å kategorisere temaene som ble tatt opp. Jeg satte teksten i forskjellige farger og skrev ned hvilket tema hver farge handlet om. Monica Dalen kaller denne prosessen for kodingsprosessen. Det er en viktig prosess for arbeidet der man setter merkelapp på hva dataene egentlig handler om slik at man forstår innholdet (Dalen, s. 62, 2013).

3.5 Metodekritikk

Det er viktig å reflektere og være kritisk ovenfor egen metode i arbeid med bachelor. For å vurdere kvaliteten på datamateriale brukes begrepene reliabilitet og validitet innenfor kvantitativ forskning. I kvalitativ forskning kan begrepet reliabilitet knyttes til troverdighet og hvor vidt datamaterialet er pålitelig med tanke på antall informanter (Bergsland & Jæger, s. 80, 2016). En forskning kan trolig være lite pålitelig hvis man har få informanter eller hvis forskningen ikke gir samme resultat. Det kan være en fordel å gjøre forskningsprosessen gjennomslutlig. Det vil si at man gir en detaljert beskrivelse av hele prosessen slik at den er med i vurderingen. Forskeren må reflektere over konteksten for innsamling av datamateriale

og hvordan relasjonen til informantene i prosjektet har betydning på informasjonen som blir gitt (Thagaard, s. 202-203, 2013).

Begrepet validitet handler om hvor relevante dataene er med tanke på det som blir forsket på (Bergsland & Jæger, s. 80, 2013). Thagaard skriver at man kan vurdere validiteten ved å se på om resultatet av undersøkelsen representerer det som har blitt forsket på (Thagaard, s. 204, 2013). For å styrke validiteten er det viktig å ha åpne og gode spørsmål slik at informanten kan komme med innholdsrike og fyldige uttalelser. Hvis man bruker tekniske hjelpemidler til innsamling av data, må man forsikre seg om at alt er utprøvd og fungerer som det skal. Hvis lydopptakene har dårlig kvalitet vil det bli vanskelig å transkribere materialet (Dalen, s. 97, 2013).

I min oppgave har jeg kun valgt en informant til å svare på spørsmål om musikk og språk i en valgt barnehage. Hvis jeg hadde intervjuet flere ansatte i den barnehagen hadde jeg trolig fått et større innblikk i hvordan de arbeider med prosjektet om musikk og språk. En informant kan ha en helt annen oppfattelse av prosjektet enn det en annen har. Selv om oppgaven min tar utgangspunkt i en barnehage, kan det likevel være overførbart til andre barnehager. Måten denne barnehagen jobber, kan også gjelde for flere barnehager. På grunn av at jeg sendte intervjuguiden lenge før intervjuet hadde informanten min forhørt seg med de andre ansatte i barnehagen og hadde mer informasjon enn bare sine egne tanker. Det er nærliggende å tro at det hjalp på svarene omkring hvordan denne barnehagen jobbet. Hvis jeg hadde intervjuet flere barnehager har jeg trolig fått et større perspektiv i hvordan flere barnehager jobber med musikk og språk og svaret på problemstillingen kunne mulig tatt en annen vei. På grunn av oppgavens omfang valgte jeg å intervju en barnehage og en barnehageansatt og dermed tar jeg utgangspunkt i det når jeg besvarer problemstillingen.

3.6 Etiske retningslinjer

Et svært viktig aspekt ved forskningsetikk er behandlingen av personopplysninger (Bergsland & Jæger, s. 83, 2016). I personopplysningsloven står det blant annet at man ikke kan behandle personopplysninger hvis personen ikke har samtykket (Personopplysningsloven §8). I min bacheloroppgave holder jeg informanten og barnehagen anonym for å beskytte deres informasjon. Bergsland og Jæger skriver om *informert samtykke* og at det handler om at informantene får informasjon om undersøkelsen, at den er frivillig og at de kan velge å trekke

seg når som helst (Bergsland og Jæger, s. 83, 2016). Min informant fikk tilsendt et informasjons- og samtykkeskjema der hun kunne lese om bacheloren min og skrive under på å være min informant. På grunn av at jeg valgte å ta opp lyden av intervjuet skrev jeg en dato for når opptaket skulle slettes slik at informanten hadde informasjon om det. I min oppgave har jeg valgt å ha fiktive navn eller ingen navn på informant og barnehage. Man skal ikke offentliggjøre personlige data som kan avsløre informantenes identitet skriver Bergsland og Jæger (Bergsland & Jæger, s. 85, 2016).

4.0 Drøfting av funn og teori

4.1 Drøfting av teori om tidlig utvikling

I dette kapittelet vil jeg først drøfte litt teorien omkring det tidlige samspillet og hvordan det kan ha innvirkning på senere alder. Deretter vil jeg ta for meg intervjuet jeg hadde med en barnehageansatt. Informanten jobber i en barnehage som driver med prosjektet ”Mer musikk, bedre språk”. Hun er fagleder i barnehagen og har selv vært medvirkende i prosjektet. På forhånd forhørte hun seg med sine ansatte, de pedagogiske lederne, om hvordan de jobber på hver avdeling. På den måten gav hun meg gode svar som trolig gjelder for hele barnehagen. Jeg bruker fiktivt navn på informanten og kaller henne for Randi. I drøftingen min diskuterer jeg min funn i lys av problemstillingen. Jeg velger å drøfte problemstillingen min ved å flette inn sitat fra informanten, samt komme med egne tanker omkring tema med støtte fra teorien.

Språk er en viktig del av barns utvikling. Allerede når barnet ligger i mors mage, starter den aller tidligste kommunikasjonen (Jederlund, s. 38, 2003). Når barnet blir født er det viktig for barnet å kommunisere med foreldrene. Jederlund skriver at den tidlige kommunikasjonen er like viktig som at barnet får i seg mat (Jederlund, s. 39, 2003). Den tidlige kommunikasjonen starter ofte med at mor og barn hermer med hverandre (Wedin, s. 29, 2013). Herming kan være en fin måte for barna å lære noe nytt. Når de for eksempel kommer i barnehagen og skal lære seg en ny sang med bevegelse må de kunne herme etter pedagogen. Hermingen og den tidlige kommunikasjonen gjør at barn får erfaring med turveksling (Høigård, 22-23, 2013). Det kan også være en fordel å synge sanger sammen med barna der man veksler på å synge ulike vers for å øve på turveksling. Barnehagelæreren synger første verset og barna må vente på tur. Så synger barna sitt vers, mens barnehagelæreren lytter. På den måten får barna

erfaring med å vente på sin tur, og samtidig klare å vite når det er deres tur. Den tidlige hermingen og kommunikasjonen mellom mor og barn som Thervarten kaller *motherese* har betydning for barnet senere (Wedin, s. 29, 2013).

Barn begynner tidlig med den såkalte *bablingen*. Ofte utforsker de ulike lyder når de ligger for seg selv og for eksempel skal sove. Da hender det at de voksne hermer etter barnet og tilfører nye lyder som barnet ønsker å prøve ut (Høigård, s. 27, 2013). Dette kan på en måte sammenlignes med når barn i senere alder holder på med spontansang. Barna kan sitte for seg selv, i sin egen verden, og synge på en melodi og utforske egen produsert tekst. Da kan personalet komme med innspill til ord som barna kan ta med inn i sangen. På den måten kan barna utforske språket og lære nye ord.

4.2 Intervju

I begynnelsen av intervjuet spurte jeg informantene om hvordan de jobbet for å fremme barns språkutvikling. Hun forteller at det var et av de viktigste områdene de jobbet med og at språk og sosial kompetanse er deres satsningsområde. Språk er en viktig del av hverdagen vår for at vi skal bli forstått og for å forstå andre. Av den grunn kan det være viktig å satse på dette området i barnehagen. De voksne har en viktig jobb ovenfor barna og legger selve grunnlaget for god språkutvikling (Høigård, s. 22-23, 2013). Informanten forklarer at de jobber med språkutvikling i alle dagen situasjoner og at det er en del av hele hverdagen. ”En jobbe jo med det i alle dagen situasjonene, vi har jo noe som mål å lese te ungan hver dag” (Randi). Det kan være viktig for barna å ha en lesestund på dagen der de kan få slappe litt av og samtidig lytte til tekst. Anne Høigård skriver at når barn lytter til tekst kan det være med på å utvikle språket deres. I tillegg til å lytte til tekst kan de si noe om innholdet i boken og få erfaring med å gjenfortelle det de har hørt (Høigård, s. 234, 2013).

Videre i samtalen begynner informantene å snakke om prosjektet de holder på med. ”Vi skulle kom opp med et prosjekt som skulle løfte bydelen og som gjorde den synlig å da bynte vi å tenke på det her med musikk å språk da” (Randi). Prosjektet heter ”Mer musikk, bedre språk” og Randi forteller at det begynte med at de fikk inspirasjon fra en lignende prosjekt i Bergen. De fikk hjelp og veiledning fra personer innenfor fagfeltet til å starte i gang med prosjektet. ”I gamle dager sang vi veldig mye i barnehagen, men sangen har forsvunnet litt i havet av digitale media å det å spille musikk å sånn, derfor så måtte vi ta i et tak å få tilbake sangen” (Randi). Torgersen

skriver i "Barnekultur" at populærmusikken blir mer og mer populær i barnehagen og at det ofte settes på sanger som spilles på en høyttaler (Torgersen, s. 112-113, 2016). På en side kan det være positivt at barna får et innblikk i populærmusikken slik at det blir en del av deres kultur. Barna er en del av samfunnet og det er viktig at de får med seg det som skjer både innenfor musikk og kultur. På en annen side ser man at den tradisjonelle barnesangen, som Torgersen snakker om, forsvinner mer og mer (Torgersen, s. 113, 2016). Barna blir trolig mer opptatt av "Let it go" og "Vaiana" fra Disneyfilmer, enn å synge "Hjulene på bussen". Da kan den tradisjonelle kulturen forsvinne etter hvert og ha liten betydning for barna. Det at barnehagene gjør et tiltak for å få inn sang og musikk i barnehagen igjen, kan være en positiv innvirkning på barnas kultur, og trolig deres sosiale og språklige utvikling.

Randi fortsetter intervjuet med å snakke om grunnen til at det kan være enklere å spille av musikk enn å utøve det selv; "Folk er jo så sjølkritisk i forhold til det å synge, så vi har måttet fokusere på å styrke personalet da først og fremst" (Randi). Nora Kulset skriver i sin doktorgrad at mye tyder på at barnehagelærere har en lav mestringsfølelse på musikkfeltet. Mange mener de må være musikalske og ha en fin sangstemme for å utøve musikk med barna i barnehagen (Kulset, s. 61, 2017). Mange vegrer seg for å synge høyt foran andre mennesker og dermed blir det unaturlig å synge sammen med barna. Det er nærliggende å tro at man først og fremst må jobbe med personalet for å få sang og musikk tilbake i barnehagen igjen. Informanten sier videre i intervjuet at de har fokusert på å heve kompetanse til personalet for å gjennomføre prosjektet "Mer musikk, bedre språk".

Personalets holdninger er avgjørende for musikkarbeidet. Holdningene kommer ofte fra egne opplevelser fra musikk og de kan være både positive og negative (Angelo, 147, 2012). For å arbeide med personale kan det være viktig å reflektere over hva som er, og hva som skaper gode musikkopplevelser. Sæther skriver at musikk kan oppleves forskjellig fra person til person. Det kan for eksempel fremkalle ulike minner som er både positive og negative (Sæther, s. 11, 2012). Det kan sannsynligvis være viktig å reflektere over musikkopplevelser med personalet for å dele sine tanker. Randi forteller i intervjuet at de fokuserte på gode opplevelser som personalet har hatt tidligere med musikk. På den måten kunne personalet sammen finne det positive med musikken og sangen.

For å styrke personalets kompetanse, ansatte de en sangpedagog på barnehagen forteller informanten. "Alle ansatte har nå vært på seks sangkurs" (Randi). På sangkurset lærte de

ansatte blant annet hvordan de skulle sitte for å få brukt stemmen på best mulig måte. I tillegg sa sangpedagogen at barn har kortere stemmebånd enn oss voksne som gjør at de synger i et høyere toneleie. Marstal skriver også om at barn har kortere stemmebånd og at strupehodet er langt oppe slik at de synger i en lysere tone (Marstal, s. 52-54, 2008). Det er viktig at personalet i barnehagen er klar over denne kunnskapen. Ofte kan de voksne synte etter sitt eget toneleie som gjør at barna ikke klarer å synte med. ”Når vi voksne synte så kan vi trekk ned ungan å da greie vi ikke å få det beste ut av dem” (Randi). Det er viktig at barna føler på glede å mestring når de driver med sang og musikk. Derfor er det viktig at personalet er bevisste på å synte etter barns toneleie, selv om det kan være noe lyst for de fleste voksne. Randi sier at det var en fordel å ha sangpedagog i barnehagen, for da tok personalet sangen på alvor;

Æ har prøvd å si te personalet at dem må synte lyser, men dem e så sjølkritisk. Når sangpedagogen si det så e det helt greit. No går dem rundt å fortelle oss andran ka dem har lært å kor viktig det e (Randi).

Informanten forteller videre at de i tillegg var på ukulelekurs. Det å få kunnskap i et instrument kan kanskje forsterke kvaliteten på samlingsstundene. Da jeg var i praksis i barnehagen hadde jeg med meg ukulelen min en dag. Barna virket meget begeistret og ønsket at jeg skulle spille ukulele flere ganger. Det er nærliggende å tro at et slikt element kan forsterke melodien og sangen i samlingsstundene. Det kan være berikende å lytte til at et instrument spiller melodien, mens man synte. Randi sier at de har kjøpt inn ukulele på alle avdelingene slik at de kan bruke det i samlingsstund. Hvis man har instrumenter tilgjengelig på barnehagen vil sannsynligvis personalet bruke det på musikkamlinger. På en annen side er det vanskelig å bruke et instrument hvis man ikke kan det. Så det kan være en fordel å lære de ansatte grunnleggende kunnskaper om hvordan man bruker et instrument.

Personalet er sannsynligvis den viktigste ressursen når det kommer til å ha musikk i barnehagen. Holgersen skriver at personalets deltakelse i barnas musikalske uttrykk er en viktig forutsetning for barnas utvikling (Holgersen, s. 104, 2006). Det er pedagogene i barnehagen som setter opp dagen og bestemmer hva slags innhold samlingsstundene skal ha. Derfor kan det være viktig å jobbe med personalets holdninger til musikk. Personalet må ha et ønske om å jobbe med musikk, og det kan trolig være viktig at også de finner glede i den. Barna ser opp til de voksne i barnehagen og derfor kan det være viktig at personalet inspirerer barna til å både lytte til og uttrykke musikk. Randi forteller i intervjuet at de samlet

barnesanger fra flere barnehager i en perm slik at de hadde mange utvalg når de skulle ha samlingsstund. I tillegg har de hengt opp sanger på veggene inne på avdelingene som ungene kunne plukke ned å se på. På småbarnsavdelingen har de en kasse med forskjellige elementer i. Når barna plukker opp et element, for eksempel en lekesau, så synger de en sang som passer til elementet, for eksempel ”Bæ, bæ lille lam”. Slike tiltak kan inspirere personalet til å jobbe mere med musikk i barnehagen.

4.2.1 Bruk av musikk i hverdagsaktiviteter

Det kan være viktig å drive med musikk i løpet av hele barnehagehverdagen og ikke bare i samlingsstundene. Randi forteller at i deres barnehage synger de mye i hverdagen. ”Når dem kler på ungan, stelle dem å uansett ka dem gjør så syng dem veldig my rundt omkring på huset her” (Randi). Barna får sannsynligvis mer erfaring med musikk hvis det synges til en hver aktivitet i barnehagen. Pedagogene kan for eksempel bruke ordene på klærne og finne på egne tekster til ulike melodier. Da kan barna få erfaring med ordene på klærne gjennom sang og det kan føre til at de lærer ordene fortere. I språket vårt har vi noe som kalles prosodiske og segmentelle trekk. De prosodiske trekkene er de musikalske aspektene ved språket og det er de barna tilegner seg først. De segmentelle trekkene handler om uttale av konsonanter og vokaler (Jederlund, s. 72-73, 2003). Derfor kan det være viktig å bruke musikk i alle hverdagssituasjoner som en del av det daglige arbeidet med språkutvikling. Sæther skriver at det kan være viktig å drive med musikalske aktiviteter i barnehagen for å utvikle barnas språk. I tillegg til å synge sanger kan man lese rim og regler. Når man leser rim og regler må det prosodiske og segmentelle fungere sammen (Sæther, s. 84, 2012). Det er nærliggende å tro at når barna leser rim og regler øver de på de musikalske aspektene ved språket, i tillegg til uttale av konsonanter og vokaler. Jederlund skriver at det prosodiske også har betydning for om barna kan forstå og produsere lengre ytringer og sammenhengende tale (Jederlund, s. 81, 2003). Barn får sannsynligvis mye erfaring med språket ved å synge sanger, lese rim og regler.

Informanten min forteller i intervjuet at de har endel minoritetsspråklige i sin barnehage. Musikken har hatt stor betydning for deres språklige utvikling.

Det va ei som ikke snakka så godt norsk som satt i en samlingsstund. Men så plustelig reist ho sæ opp å sang en gammel barnesang med åtte vers, helt utenatt! Så det ligg jo nåkka i det her med sangen i forhold te språket (Randi).

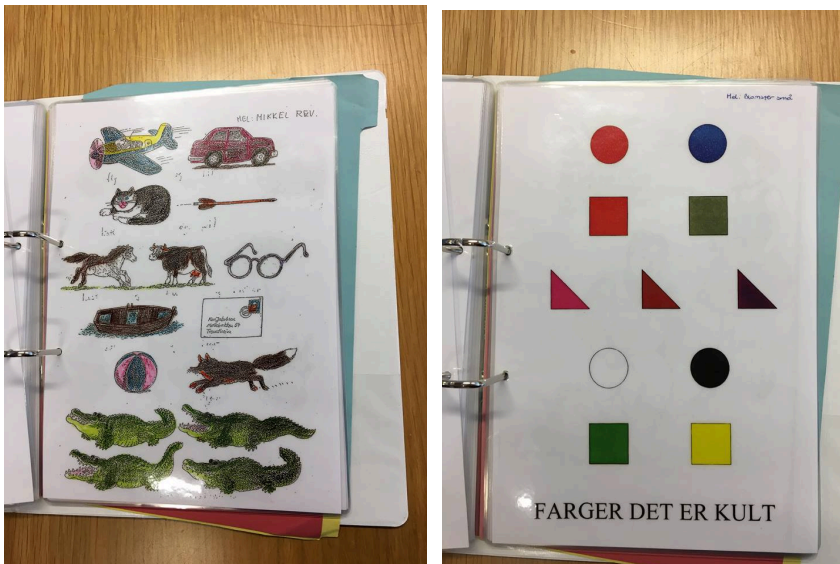
Det kan være betydelig viktig å bruke sang for å lære seg et nytt språk. På grunn av at man først lærer seg de musikalske aspektene ved et språk, kan musikken også hjelpe til når man lærer et nytt språk. Selv om barna kanskje ikke forstår hva innholdet i sangen betyr, lærer de trolig uttalen av ordene. Sæther skriver at selv om ordene ikke trenger å ha en mening for barna, er de morsomme å uttale hvis de for eksempel rimer (Sæther, s. 84, 2003). Det er nærliggende å tro at barna etterhvert lærer seg ordene og forstår innholdet i sangen. På den måten kan de ha et godt utgangspunkt til å lære et nytt språk.

Det kan være mange som mener at barnehagehverdagen er preget av rutiner og liten tid. Det kan føre til at arbeid med ulike prosjektet omkring for eksempel musikk og språk blir nedprioritert. Min erfaring fra praksis er at det er mye man skal gjennom i løpet av dagen og det kan være vanskelig å finne tid til et slikt prosjekt. I tillegg kan det være økonomisk belastende for en barnehage å gjennomføre et prosjekt. Derfor kan det være vanskelig for noen barnehager å gjennomføre store prosjekter. På den andre siden ser man at det trolig ikke er nødvendig med et stort prosjekt for å fokusere på musikk og språkutvikling. Som informanten min forteller så har de jobbet med å implementere sang og musikk i hverdagen. Hvis man fokuserer på at man skal ha bare litt musikk i hverdagen så kan det hjelpe mye på barnas språk. Det er mulig å for eksempel lage sanger til de forskjellige aktivitetene som foregår i barnehagen. Man kan ha en egen sang for måltid, en sang for påkledning, en sang for utetid og for eksempel en sang for ryddetid. Da blir også aktivitetene sannsynligvis morsommere for barna. Da kan de lære språk i tillegg til at de har det gøy. Det er viktig å se på mulighetene man har i barnehagehverdagen for å satse mer på musikk.

Som sagt så er det viktig med personalets holdninger når man skal jobbe med musikk. En annen viktig faktor i arbeidet er personalets motivasjon. Gotvassli skriver at motivasjon er selve drivkraften i et arbeid (Gotvassli, s. 151, 2015). Det er viktig at personalet har en indre driv og et ønske om å jobbe med for eksempel musikk. Randi forteller i intervjuet at personalet hadde en større motivasjon til å jobbe med musikk når de økte sin kompetanse. Personalet synes det var gøy å ha samlingsstund når de hadde mer kunnskap om å synge med barna. Derfor kan det være viktig å jobbe med personalets kompetanse når man skal jobbe for å nå et mål i barnehagen. For at barnehagen skal ha kvalitet på det arbeidet som blir gjort, må personalet stadig utvikle seg og sin kompetanse sier Gotvassli (Gotvassli, s. 126-127, 2015). I barnehagen til informanten min var de ansatte på både sangkurs og ukulelekurs for å øke sin

musikalske bevissthet og kompetanse. På den måten kan man få større kvalitet på arbeidet og det blir trolig mer interessant for personalet å synge med barna.

Det å få et større sangrepertoar kan også hjelpe personalet til å ha mer musikk i hverdagen. Det kan være en fordel å samle flere sanger i en perm slik som barnehagen til informant min gjorde. Da har personalet et stort repertoar og det blir trolig enklere å finne fram sanger når man skal synge i for eksempel samlingsstund. Barna kan også ha utbytte av et større repertoar slik at de ikke blir lei av å synge de samme sangene. Da jeg var i barnehagen til informant, fikk jeg se permen med sanger som de hadde lagd. Noen av sangene hadde bilder av ulike elementer som barna kunne synge isteden for teksten. Øverst på arket stod det en melodi, for eksempel ”Mikkel rev”, som de skulle synge og teksten på sangen ble de ordene som var på bilde. Jeg fikk tillatelse fra Randi å ta bilde av sangene for å vise frem:

Når man bruker slike sangoppgaver kan barna få erfaring med å sette ord på bildene og det kan føre til at de lærer nye ord. Først må de se på bildene for å finne ut hvilke ord de skal synge og deretter må de synge ordene til en gitt melodi. Som vi ser på bildene kan de også lære farger eller geometriske former ved bruk av disse arkene.

4.2.2 Dokumentasjon

Randi forteller i intervjuet at de jobbet med endel dokumentasjon i forbindelse med prosjektet. De har tidligere brukt film, men har gått over til å bruke praksisfortellinger på grunn av personvern. I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det at den pedagogiske virksomheten i barnehagen skal dokumenteres slik at foreldrene skal kunne se det arbeidet som blir gjort. I tillegg kan det være en fordel å bruke dokumentasjon til å

reflektere over det pedagogiske arbeidet i barnehagen (KD, s. 26, 2017). I barnehagen som Randi jobber i, skal alle ansatte skrive ned praksisfortellinger. De skal helst være fra situasjoner i hverdagen som omhandler musikk og språk.

Alle ska skriv en praksisfortelling fra en episode eller en opplevelse som skjer der bruken av sang og musikk har betydning for ungan. Så ska hu som lede herre prosjektet ta tak i praksisfortellingan å intervju dem som har skrevve dem for å snakk litt om virkningen av musikken da (Randi).

Det kan være en fordel å skrive ned praksisfortellinger fra ulike situasjoner. Det er nærliggende å tro at personalet blir mer bevisste på bruken av musikk og hvordan det påvirker barna. Hvis man reflekterer over situasjonene i ettertid, kan man trolig få et større innblikk i hvordan prosjektet har fungert for barna og om det har skjedd en endring.

4.2.3 Musikk og hjerneforskning

Som man ser så kan musikken ha betydning for barns språkutvikling, men hva skjer i hjernen når man lytter til musikk? Wedin skriver at det er som om hjernen brenner når man lytter til musikk. Det er tatt bilder av hjernen som viser at mange områder er aktivert når man lytter til eller utøver musikk (Wedin, s 27, 2013). Sannsynligvis vil det være bra for hjernens utvikling å lytte til eller holde på med musikk. Det er også forsket på at musikk kan hjelpe på ulike hjernesker. Pasienter som har mistet taleevnen sin har allikevel kunnet arbeide med musikk (Theilgaard, s. 180-181, 2007). Det sier noe om hvor stor betydning musikken bør ha for livene våre. Det er nærliggende å tro at det er svært viktig i barnehagen. Barna i barnehagen er stadig i utvikling, både motorisk, sosialt og kognitivt. Derfor er det trolig viktig at de får utfolde seg mest mulig på alle områder slik at de utvikler seg.

4.2.4 Musikk og bevegelse

Når barn synger samtidig som de gjør bevegelser har de en større mulighet til å huske melodien og teksten. Noen lærer også bevegelsene til en sang før de lærer selve sangen (Holgersen, s. 114, 2006). Informanten min forteller at de har holdt på med en del bevegelsessanger. ”Det e jo det som e mest effektivt, spesielt med de små da, det e jo det som fenge mest, dem her bevegelsessangan” (Randi). Det kan være en fordel for personalet å bruke mye bevegelsessanger i samlingsstund. Som informanten min sier så er det bevegelsessanger som fenger barna mest. Det er trolig det barna syns er morsomst å holde på med. Da får de brukt kroppen samtidig som de får brukt stemmen, og i tillegg må de

konsentrere seg om å synge teksten til sangen. Det kan ha positiv effekt for barnas språklige utvikling.

Oppsummering og avslutning

Problemstillingen for denne oppgaven var ”Hvordan kan personalet i barnehagen anvende musikk i arbeid med barns språkutvikling?”. I en bacheloroppgavene skal man ikke nødvendigvis svare konkret på problemstillingen, men vise til informasjon fra ulike funn og drøfte det. Jeg var valgt å ha et intervju med en informant og drøfte det hun sier med støtte fra teori. Informanten, som jeg kaller Randi, er fagleder ved en barnehage som jobber med musikk og språk. Jeg har drøftet det informanten sier om sin barnehagen og har tatt utgangspunkt i det. Musikk kan være et viktig verktøy som kan fremme fellesskap og som kan hjelpe på barnas språk enten om de er ny i landet eller lærer seg å snakke for første gang.

For å oppsummere det jeg har funnet ut i oppgaven så kan man si at tidlig samspill mellom barn og foreldre har stor betydning for barns utvikling. I barnehagen er det personalet som har et ansvar for barnas språklige og sosiale utvikling. Personalets holdninger og kompetanse trolig har stor betydning for barns utvikling. Hvis man skal sette i gang et prosjekt eller sette seg nye mål for barnehagen, bør personalet øke sin kompetanse. Barnehagen til informanten min valgte å ha sangkurs og ukulelekurs for sine ansatte. Det førte til at de ble mer motiverte og hadde mer kunnskap omkring sang og musikk. Det kan også være viktig å kartlegge personalets holdninger til musikk før man setter i gang med et eventuelt prosjekt. I Randi sin barnehage la de fokus på de gode opplevelsene med musikk slik at de kunne få positive holdninger.

For å kunne få musikken som endel av språkutviklingen kan det være viktig å ta med musikken inn i hverdagen. I informanten sin barnehage sang de til de fleste aktivitetene. Det kan være en fin måte å få musikk inn i språkutviklingen. Barna lytter til tekst og melodi som kanskje handler om den aktiviteten de holder på med. Det kan trolig hjelpe på barnas språk. Derfor kan det være viktig at personalet bruker musikken i ulike hverdagsaktiviteter.

En annen viktig del av språkutviklingen kan være å ha musikk i samlingsstunder. Gjennom teorien og informasjonen fra intervjuet, har jeg funnet ut at sang og bevegelse hjelper på

barnas språk. Det å ha en perm med et stort repertoar av sanger kan være en fordel når man skal ha sang i samlingsstund. Da har man mange valgmuligheter som både barna og personalet kan velge ut i fra. Informanten snakket om bildesanger, der barna skulle synge de bildene de så til en kjent melodi. Det har vist seg at det også kan føre til at barna lærer nye ord og utvikler språket.

Det jeg har lært gjennom denne prosessene er hvor lite som faktisk skal til for å få til mer musikk i barnehagen. Informanten sin barnehage valgte å ha et stort prosjekt om språk og musikk, men det er ikke nødvendig. Man kan ta små grep i hverdagen med å synge litt mer hver dag, både i samlingsstunder og i hverdagsaktiviteter. Det er utrolig hvor mye musikken faktisk hjelper. Slik som jeg nevnte i innledningen så har jeg sett virkningen av det, og det er ikke nødvendigvis så mye som skal til. Min oppgave har tatt utgangspunkt i en barnehage og hvordan de jobber, men håper det kan være overførbart til andre barnehager og at flere tar i bruk musikk som en del av barns språkutvikling.

Litteraturliste

Bergsland, M.D. & Jæger, H. (2016) *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Carson, N. & Birkeland, Å. (2017). *Veiledning for barnehagelærere*. (4. utgave). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Dalen, M. (2013). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Gotvassli, K.Å. (2015). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Holgersen, S.E. (2006). *Musik, språk og krop*. I Kirk, E. *Musik og pædagogik*. (2. utgave). (s. 102-118). Aarhus: Modtryk.

Høigård, A. (2013). *Barns språkutvikling - Muntlig og skriftlig*. (3. utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Jederlund, U. (2003). *Musik og språk – et utvidet perspektiv på børns sprogutvikling*. Aarhus: Modtryk.

Jæger, H. & Torgersen, J.K. (red.). (2016). *Barnekultur*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Personopplysningsloven. (2001). *Lov om behandling av personopplysninger*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-04-14-31>

Kulset, N.B. (2017). *Musichood – om verdien av musikalsk kapital og musikalsk trygghet i væremåten hos voksne i flerspråklige barnehager*. Trondheim: NTNU.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex.

Marstal, I. (2008). *Barnet og musikken – om betydningen af at stimulere barnets musikalske potentiale*. København: Hans Reitzels.

Mortensen, M.V. (2009). *Hjernens musikalitet*. Hentet fra https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/11192179/psyk-specialist-januar.09_web.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1524488896&Signature=vpY9iGQI4AP38rvZI9Z4RteIVpE%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DPsykiatriens_samtidshistorie.pdf#page=8

Semundseth, M. & Aalberg, E.A. (2008). *Språk + musikk = sprusikk*. I Kibsgaard, S. (red.). *Grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen*. (s. 96-108). Oslo: Universitetsforlaget.

Sæther, M. & Angelo, E. (2012) *Barnet og musikken – innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter*. (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode*. (4. utgave). Bergen: Fagbokforlaget.

Theilgaard, A. (2007). *Musik og hjerneforskning*. Hentet fra <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8361/6920>

Wedin, E.N. (2013). *Utveckla språket med musik – rörliga rytmer och toner att ta på*. Hestra: Isaber förlag.

Vedlegg

Informasjons- og samtykkeskjema

Navn: Heidi Høyem Trotland

Informasjon til informanten:

Takk for at du ønsker å bidra til mitt prosjekt. Jeg skal skrive en oppgave om hvordan musikk kan brukes til å utvikle barns språk og hvordan personalet jobber med det tema.

Problemstillingen er: Hvordan kan personalet i barnehagen arbeide for å anvende musikken i småbarns språkutvikling?

Mine veiledere i prosjektene er Morten Sæther, Mirjam Dahl Bergsland ved Dronning Mauds Minne.

Jeg har kvalitativ metode på min oppgave og benytter meg av intervju. Jeg ønsker å ta opp samtalen på en digital lydopptaker for dette vil være en god støtte til analysearbeidet. Alle opplysninger om deg vil oppbevares konfidensielt under prosjektperioden og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det publiserte materialet. Lydopptak slettes og øvrig datamateriale anonymiseres senest dato 06.04.18.

Opgaven skal være ferdig 03.05.18. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne.

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien

---

Signatur og dato

Ser frem til et godt samarbeid!

Ta kontakt ved spørsmål og kommentarer.

Intervjuguide

Hvordan jobber dere for å fremme barns språkutvikling?

Hvordan bruker dere musikken som en del av arbeidet med språkutvikling?

På hvilken måte ser dere at musikken har betydning for barnas språk?

Hvordan foregår en typisk musikkamling med barna?